

Előszó

Az idő tréfát űz velünk újra, meg újra. Egyszer azt az arcát fordítja felénk, amely szerint változatlan tempóban, pontosan kimért léptekkel halad előre. Máskor aktuális kedvünknek megfelelően szabja hol rövidre, hol végtelen hosszúra ugyanazt a tartamot. Van, hogy a régmúlt tűnik cammogósnak, lustának a pörögve száguldó jelenből nézve, de előfordul az is, hogy éppen a múlt az, ami oly hatalmas élménytömeget zsúfol egyetlen életútba, hogy ahhoz kevésnek tűnik száz emberöltő is.

Elképzelni is nehéz, mi járhatott a halálbüntetés fenyegetésén éppen csak túljutott, szombathelyi születésű Magyar László fejében, amikor 1846-ban, az uruguayi Maldonado valamely párás helyiségben arra jutott, hogy – ha már tengerésztszti tapasztalataira egyetlen nagyhatalom sem tart igényt – expedíciót szervez a Mato Grosso és az Amazonas forrásvidékére, s ehhez nem máshonnan, mint a Magyar Tudós Társaságtól kér 12.000 pengő forintot. Levélben. Aztán elégedetten hátradőlt mind a huszonnyolc évével és jó egy évet várt a válaszra.

Mérhetetlen bizalom jele volt mindez a korabeli postaszolgálattal szemben. Az elutasító válasz végül tényleg megtalálta címzettjét. Addig azonban bőven volt ideje végiggondolni eseménytelennek éppen nem nevezhető életét. Szombathely, Dunaföldvár, Szabadka, Kalocsa, Pest, Fiume, Brazília, Havanna, Szumátra, Jáva, Madagaszkar, majd Dél-Amerika. Felsorolni is képtelenség.

Abban az egy évben megtapasztalhatta, képes az idő ólomlábakon is járni. Aztán támogatás híján, elengedte Dél-Amerikát. Irány Afrika. A Kongó forrásvidékét célozta meg. Azt a folyót, amely majd fél évszázaddal később, Joseph Conrad Heart of Darkness című regényében is a legsötétebb titkok birodalma. Felpörgött az idő újra. Az örök kérdező, a bennszülöttek által csak Micsoda úrnak nevezett kutató három nagy utazással tesz

felbecsülhetetlen értékű szolgálatot a tudománynak, hogy aztán újra lomhán múló három év késéssel, 1861-ben értesüljön a megtiszteltetéséről: 1858-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

Mai ésszel szinte felfoghatatlan, hogy életének 46 évébe releváns geográfiai, nyelvészeti, etnográfiai, térképészeti, éghajlati megfigyelések és kutatások sora egyaránt belefért. A Magyar László születésének 200. évfordulója alkalmából Szombathelyen rendezett konferencia előadásait tartalmazó kötetet örömmel ajánlom az olvasók megtisztelő figyelmébe.

Németh István